

הכנסת

מרכז המחקר והמידע
המחלקה לפיקוח תקציבי

תיאור וניתוח השימוש בכרטיסים לחיוב מיידי (״כרטיסי דביט״)

כ״ב בשבט תשע״ט

28 בינואר 2019

כתיבה: נעם בוטוש, כלכלן

אישור: עמי צדיק, מנהל המחלקה לפיקוח תקציבי

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 9195015

טל': 02 - 6408240 / 1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

מסמך זה נכתב לבקשת חה"כ אורי מקלב, יו"ר ועדת המדע והטכנולוגיה. במסמך מוצגים נתונים על אמצעי התשלום העיקריים בישראל, נתונים על השימוש בכרטיסי דביט וניתוח היתרונות והחסרונות הנובעים משימוש בכרטיסי דביט.

1. נתונים על אמצעי תשלום בישראל

לוח 1 מציג את סכומי משיכות המזומנים, כמות המשיכות שבוצעו וסכום המשיכה הממוצע בשנים 2008-2017.

לוח 1 – סכומי משיכות המזומנים, כמות המשיכות שבוצעו וסכום המשיכה הממוצע (2008-2017)¹

שנה	סכום (מיליארדי ש"ח)	כמות תנועות (מיליונים)	סכום משיכה ממוצע (ש"ח)
2008	162.6	135.4	1,201
2009	175.4	131.2	1,337
2010	183.7	130.1	1,412
2011	196.0	128.4	1,526
2012	204.9	129.6	1,581
2013	218.2	130.3	1,675
2014	226.1	128.6	1,758
2015	231.5	128.6	1,800
2016	230.1	128.1	1,797
2017	228.5	125.6	1,820
שיעור שינוי 2008-17	40.5%	-7.2%	51.5%
שיעור שינוי 2016-7	-0.7%	-2.0%	1.3%

מהנתונים בלוח עולה כי בשנת 2017 נמשכו מזומנים בסך של כ-228.5 מיליארד ש"ח, בוצעו כ-125.6 משיכות מזומנים וסכום המשיכה הממוצע עמד על כ-1,820 ש"ח. כמו כן, בין השנים 2008-2017 עלו סכומי משיכות המזומנים בכ-40.5%, מספר המשיכות שבוצעו ירד בכ-7.2% וסכום המשיכה הממוצע עלה בכ-51.5%. בשנת 2017, ירדו סכומי משיכות המזומנים בכ-0.7%, מספר המשיכות שבוצעו ירד בכ-2% וסכום המשיכה הממוצע עלה בכ-1.3%. לצד העלייה בסכומי המשיכות, חלה ירידה במספר המשיכות שבוצעו, וסכום משיכה ממוצעת עלה.

השימוש בצ'ק כאמצעי תשלום נפוץ בישראל, ומשמש לצורך תשלום למוטבים פרטיים, עסקיים וגופים ציבוריים. הוראות התשלום בצ'ק מהוות כ-50% מסך כל הוראות התשלום הנסלקות במערכות הבין-בנקאיות בישראל. לוח 2 להלן מציג את סכומי הצ'קים שנמשכו, כמות הצ'קים שנמשכו ושווי הצ'ק הממוצע בשנים 2008, 2016 ו-2017.

לוח 2 – סכומי הצ'קים שנמשכו, כמות הצ'קים ושווי צ'ק ממוצע (2008, 2016 ו-2017)²

נתון	2008	2016	2017	שיעור שינוי 2008-2017	שיעור שינוי 2016-2017
סכום (מיליארדי ש"ח)	924	1,012	1,000	+8.2%	-1.2%
כמות הצ'קים (מיליונים)	159	132	128	-20.0%	-3.7%
שווי צ'ק ממוצע (ש"ח)	5,799	7,641	7,842	+35.2%	+2.6%

מהנתונים בלוח ניתן ללמוד כי בשנת 2017 נמשכו כ-128 מיליון צ'קים בסך של כ-1,000 מיליארד ש"ח, ושווי צ'ק ממוצע עמד על כ-7,842 ש"ח. כמו כן, בשנים 2008-2017 חלה עלייה של כ-8.2% בסכום הצ'קים שנמשכו, ירידה

¹ בנק ישראל, עיריית מנדלסון, מנהלת מחלקת חות"ם, דואל, 19 בדצמבר 2018; עיבודי מרכז המחקר והמידע של הכנסת.
² בנק ישראל, מערכות התשלומים והסליקה בישראל, [הספר האדום לשנים 2016-2017](#), 26 ביולי 2018; עיבודי מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

של כ-20% בכמות הציקים ועלייה של כ-35.2% בשווי צ'ק ממוצע. סיבות אפשריות לירידה בכמות הציקים שנמשכו הן העלייה בשימוש באמצעי תשלום אלקטרוניים, כגון כרטיסי חיוב והעברות אלקטרוניות, וכן הימנעות של בתי עסק לקבל תשלום בציקים בשל סיכונים ועלויות הכרוכים במימוש הציק.³ לוח 3 להלן מציג את סכומי החיובים שנעשו בכרטיסי חיוב, את כמות החיובים ואת סכום החיוב הממוצע בכרטיסי חיוב בשנים 2008-2017.

לוח 3 – סכומי חיובים שנעשו, כמות החיובים וסכום החיוב ממוצע (2008-2017)⁴

שנה	סכום (מיליארדי ש"ח)	כמות החיובים (מיליונים)	סכום חיוב ממוצע (ש"ח)
2008	153.5	641.3	239
2009	160.5	684.5	235
2010	176.3	745.1	237
2011	188.7	799.9	236
2012	202.5	875.0	231
2013	216.3	954.7	227
2014	226.8	1,027.6	221
2015	242.5	1,123.7	216
2016	258.9	1,220.0	212
2017	279.7	1,328.1	211
שיעור שינוי 2017-2008	82.2%	107.1%	-12.0%
שיעור שינוי 2017-2016	8.0%	8.9%	-0.8%

מהנתונים בלוח ניתן לראות כי בשנת 2017 עמד סכום החיובים בכרטיסי חיוב על סך של כ-280 מיליארד ש"ח, נעשו כ-1.3 מיליארד עסקאות בכרטיסי חיוב וסכום החיוב הממוצע עמד על כ-211 ש"ח. כמו כן, עולה כי בין השנים 2008-2017, עלה סכום העסקאות בכרטיסי חיוב בכ-82.2%, מספר העסקאות הנעשות בכרטיסי חיוב עלו בכ-107.1% ואילו סכום החיוב הממוצע ירד בכ-12%.

2. תיאור וניתוח השימוש בכרטיסי דביט

2.1. נתונים על כרטיסי דביט בישראל

בעסקה בכרטיסי דביט, חיוב הלקוח בעסקה והעברת הכסף לבית העסק, נעשים באופן מיידי עם ביצוע העסקה.⁵ באופן זה, שונה אמצעי תשלום זה מכרטיס האשראי שבו יש רכיב מימוני, ודומה לשימוש במזומן, שכן התשלום נעשה באופן מיידי. כרטיסי הדביט מונפקים על ידי הבנקים, כיוון שעליהם להיות מקושרים באופן ישיר לחשבון בנק של לקוח.⁶ לפי הוראות הפיקוח על הבנקים⁷ ננקטו הצעדים הבאים על מנת לעודד את השימוש בכרטיסי דביט:

- הבנקים נדרשים להציע אמצעי תשלום זה ללקוחות מיוזמתם וכן לתעד את תשובת הלקוח לפנייה.
- לקוח, אשר ברשותו כרטיס אשראי, לא יחויב בדמי השימוש עבור כרטיס דביט למשך שלוש שנים.
- דמי השימוש בכרטיסי דביט יהיו נמוכים מדמי השימוש בכרטיס אשראי.
- לא יחויב חשבון הלקוח בעמלות שורה בגין השימוש בכרטיסי דביט.

חטיבת הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, הודיעה כי תערוך תכנית הסברה באמצעי התקשורת השונים, שמטרתה העלאת המודעות של השימוש בכרטיס לחיוב מיידי (כרטיס "דביט") ועידוד הציבור לעשות שימוש בכרטיסי דביט

³ שם, עמ' 27.

⁴ בנק ישראל, עיריית מנדלסון, מנהלת מחלקת חות"ם, דוא"ל, 19 בדצמבר 2018; עיבודי מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

⁵ החיוב של הלקוח נעשה באופן מיידי, והזיכוי לבית העסק נעשה עד שלושה ימי עסקים.

⁶ דניאל אחיאשילי, ראש האגף לטכנולוגיה וחדשנות בפיקוח על הבנקים, שיחה, 24 בדצמבר 2018.

⁷ בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, "הפיקוח על הבנקים פועל להגברת מודעות הציבור לעידוד השימוש בכרטיס דביט", 9 בדצמבר 2018.

כחלק מאמצעי התשלום החליפיים לשימוש במזומן.⁸ נכון לדצמבר 2018, בנק ישראל בודק מול חברת שב"א, אשר מנהלת את רשת התקשורת לאישור עסקאות בכרטיסי חיוב "אשראית", אפשרות של יצירת תשתית שתאפשר שימוש בכרטיס משולב ("כרטיס קומבו") – כרטיס חיוב שבו ניתן לבצע עסקאות, הן בחיוב נדחה והן בחיוב מיידי, כאשר הבחירה בסוג העסקה תהיה נתונה בידי הלקוח.⁹ לוח 4 להלן מציג נתונים על היקפי השימוש בכרטיסי דביט בישראל בשנים 2015-2018.

לוח 4 – היקפי השימוש בכרטיסי דביט (2015-2018)¹⁰

נתון	2015	2016	2017	2018	שיעור שינוי 15-18
מספר הכרטיסים (אלפים)	484.9	611.1	703.2	819.8	69.1%
מספר העסקאות שבוצעו (מיליונים)	55.3	74.4	97.6	119.7	116.4%
סכומי העסקאות שבוצעו (מיליארדי ש"ח)	6.2	8.2	10.6	13.0	109.6%

מהנתונים בלוח ניתן לראות כי בשנת 2018 עמד מספר הכרטיסים על כ-819.8 אלף, מספר העסקאות שבוצעו בכרטיסים אלו עמד על כ-119.7 מיליון וסכומי העסקאות שבוצעו עמדו על כ-13 מיליארד ש"ח. בנוסף, ניתן לראות כי בשנים 2015-2018, חלה עלייה בשיעור של כ-69% במספר הכרטיסים, עלייה בשיעור של כ-118% במספר העסקאות שבוצעו ועלייה בשיעור של כ-110% בסכומי העסקאות שבוצעו. נכון לשנת 2017, סכומי העסקאות שבוצעו בכרטיסי דביט מהווים כ-3.8% מסך סכומי העסקאות שנעשו בכלל כרטיסי החיוב. לוח 5 להלן מציג את שיעורי עמלות החזקת כרטיסי דביט בבנקים השונים, נכון לדצמבר 2018.

לוח 5 – שיעורי עמלת החזקת כרטיסי דביט בבנקים (ש"ח לחודש, דצמבר 2018)¹¹

שם הבנק	שם הכרטיס	עמלת החזקת כרטיס	סוג כרטיס
קבוצת הבינלאומי ¹²	ישראלכרט דיירקט	4.8	מקומי
	מאסטר קארד דיירקט	6.3	בינלאומי
בנק לאומי	לאומי קארד דביט	8.0	בינלאומי
מזרחי-טפחות	ישראלכרט דיירקט	4.8	מקומי
	מאסטר קארד דיירקט	6.3	בינלאומי
	ויזה דביט	9.5	בינלאומי
דיסקונט	ויזה מפתח כסף	9.9	בינלאומי
הפועלים	ישראלכרט דיירקט	4.8	מקומי
	מאסטר קארד דיירקט	6.3	בינלאומי
אגוד	ויזה לחיוב מיידי	7.5	בינלאומי
ירושלים	ויזה כ.א.ל. חיוב מיידי	7.5	בינלאומי
מסד	ישראלכרט דיירקט	4.9	מקומי
	מאסטר קארד דיירקט	6.3	בינלאומי

⁸ ש.ם.

⁹ בנק ישראל, "פעילות בנק ישראל בתחום אמצעי התשלום המתקדמים על רקע החוק לצמצום השימוש במזומן", 23 בדצמבר 2018; דניאל אחיאשילי, ראש האגף לטכנולוגיה וחדשנות בפיקוח על הבנקים, שיחה, 24 בדצמבר 2018.

¹⁰ בנק ישראל, עירית מנדלסון, מנהלת מחלקת חות"ם, דואר אלקטרוני, 19 בדצמבר 2018. הנתון לשנת 2018 הינו במונחים שנתיים ומבוסס על 3 הרבעונים הראשונים של שנת 2018.

¹¹ בנק ישראל, תעריפוני העמלות בבנקים ובחברות כרטיסי האשראי, כניסה ב-26 בדצמבר 2018. יש לציין כי ב-1 בפברואר 2019, עמלות החזקת הכרטיס בבנק הפועלים צפויות לעמוד על 7.8 ש"ח עבור שני כרטיסי הדביט.

¹² הבנק הבינלאומי, בנק אוצר החייל ובנק יהב.

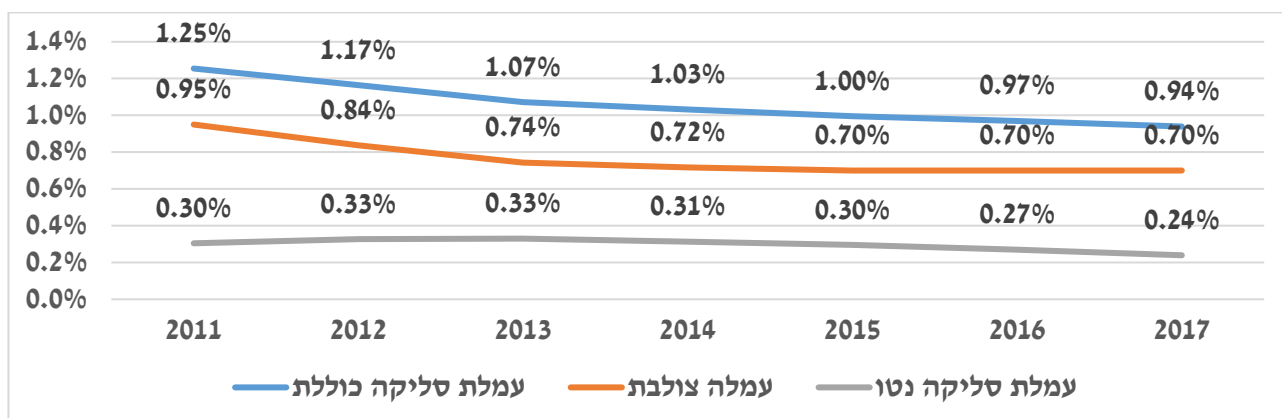

שם הבנק	שם הכרטיס	עמלת החזקת כרטיס	סוג כרטיס
מרכנתיל	ויזה לחיוב מידי	7.5	בינלאומי
	ויזה חיוב מידי מקומי	5.0	מקומי
	מסטאר קארד	5.0	מקומי
	מסטאר קארד	5.0	בינלאומי

מהנתונים בלוח עולה כי עמלת החזקת כרטיסי דביט משתנה בין הבנקים והיא נעה מסכום של 4.8 ש"ח לחודש עבור כרטיס "ישראלכרט דיירקט" המוצע על-ידי הבנקים השונים לסכום של 9.9 ש"ח לחודש לכרטיס "ויזה מפתח כסף" המוצע על ידי בנק דיסקונט. כמו כן, ניתן לראות כי ישנם בנקים המציעים כרטיסי דביט שונים עם עמלות שונות, כגון בנק מרכנתיל המציע 4 כרטיסי דביט שונים, שבשניים מהם ניתן לעשות שימוש גם בתשלומים בינלאומיים.

הכנסות חברות כרטיסי האשראי מלקוחות עסקיים נובעות מסליקת כרטיסים, מעמלות נוספות וממתן אשראי מסוגים שונים. מלקוחות עסקיים נגבים כ-12 עמלות שונות, כאשר המשמעותית בניהן היא עמלת הסליקה, הנקבעת בהסכם התקשרות בין חברת כרטיסי האשראי לבית העסק. עוד עמלות אשר נגבות מבתי עסק כוללות בין השאר דמי ניהול חשבון, ביטול עסקה, עיבוד שובר ידני, שירות אימות וביטוח. ההכנסות מעמלות סליקה מורכבות משתי עמלות: **עמלת סליקה נטו**, אותה גובה חברת כרטיסי האשראי מבית העסק בעבור הסליקה שהיא עצמה מבצעת; **עמלת צולבת**, אותה גובה חברת כרטיסי האשראי מבית העסק ומעבירה למנפיק הכרטיס. תרשים 1 להלן מציג את התפתחות עמלת הסליקה הממוצעת בעסקאות בכרטיסי חיוב נדחה בשנים 2011-2017.

תרשים 1 – עמלת הסליקה הממוצעת – עמלת סליקה נטו, עמלה צולבת ועמלת כוללת (2011-2017)¹³

מהתרשים לעיל עולה כי עמלת הסליקה הכוללת ירדה משיעור של כ-1.25% בשנת 2011 לשיעור של כ-0.94% בשנת 2017. הירידה נבעה בעיקר מהירידה בעמלה הצולבת, המוסדרת על-ידי בנק ישראל, משיעור של כ-0.95% בשנת 2011 לכ-0.7% בשנת 2017. בנוסף, חלה ירידה בשיעור עמלת הסליקה נטו, מכ-0.3% בשנת 2011 לכ-0.24% בשנת 2017. יש לציין כי על-פי מתווה שהוצג בבנק ישראל, שיעור העמלה הצולבת בכרטיסי חיוב נדחה, צפוי לרדת לשיעור של 0.25% החל מינואר 2023,¹⁴ דבר שעשוי לגרום לירידה נוספת בשיעור עמלת הסליקה הכוללת. לוח 6 להלן מציג את מתווה שיעור העמלה הצולבת בעסקאות בכרטיסי דביט, כפי שהוחלט בבנק ישראל.

לוח 6 – מתווה שיעור העמלה הצולבת בעסקאות בכרטיסי דביט¹⁵

¹³ בנק ישראל, הפיקוח על הבנקים, **מערכת הבנקאות בישראל, 2017**, עמ' 35, 30 במאי 2018; עיבודי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, על-פי ממוצע של ארבעת הרבעונים של כל שנה.

¹⁴ בנק ישראל, **"בנק ישראל מאיץ את מתווה ההפחתה של העמלה הצולבת"**, 25 בפברואר 2018.

¹⁵ שם.

שיעור העמלה הצולבת	תקופה
0.300%	אפריל 2016 - דצמ' 2020
0.275%	ינואר 2021 - דצמ' 2022
0.250%	מינואר 2023 ואילך

מהנתונים בלוח עולה כי נכון לדצמבר 2018, שיעור העמלה הצולבת בעסקאות בכרטיסי דביט עומד על 0.3%, כאשר בין ינואר 2021 - דצמבר 2022 הוא צפוי לעמוד על שיעור של 0.275% ומינואר 2023 שיעור העמלה הצולבת צפוי להיות 0.25%.

יש לציין כי בידי בנק ישראל אין נתונים על עמלת הסליקה הממוצעת שנגבית בעסקאות בכרטיסי דביט¹⁶, ולכן לא ניתן לדעת מהי עמלת הסליקה נטו הנגבית בעסקאות מסוג זה. ייתכן וכיוון ששיעור העמלה הצולבת בעסקאות בכרטיסי דביט נמוך משיעור עמלה זו בעסקאות בכרטיסי אשראי, גם שיעור עמלת הסליקה הכוללת בעסקאות בכרטיסי דביט נמוך משיעור העמלה הקיים בעסקאות בכרטיסי אשראי.

2.2. יתרונות וחסרונות בשימוש בכרטיסי דביט

להגברת השימוש בכרטיסי דביט עשויות להיות השפעות שונות על הצרכנים, בתי העסק והבנקים. להלן יוצגו יתרונות וחסרונות של הגברת השימוש בכרטיסי דביט:

יתרונות:

- **חסכון בעלויות לעסקים** – העלות הכוללת של עסקה בכרטיסי דביט, נמוכה מאשר העלות בעסקה בכרטיסי אשראי. כפי שהוצג לעיל, שיעור העמלה הצולבת בעסקאות בכרטיסי דביט נמוך משיעור העמלה הצולבת בעסקאות בכרטיסי אשראי ויתכן כי אף עמלת הסליקה הכוללת נמוכה יותר בעסקאות מסוג זה. בנוסף, כיוון שהעברת הכספים נעשית באופן מיידי, לא קיים רכיב מימוני בעסקה וכך פוחת הסיכון לחדלות פירעון של מחזיק הכרטיס. כמו כן, לבתי עסק ישנו יתרון בקבלת תשלומים מיידיים אלקטרוניים, שכן הם יכולים לחסוך עלויות אבטחה ושינוע הנדרשות להם כאשר הם נדרשים להתנהל עם מזומן, וכן הם אינם צריכים לדאוג מכך שיקבלו תשלום בשטרות מזויפים.¹⁷ מחישוב שנערך ברשות ההגבלים העסקיים עלה כי מעבר לשימוש בכרטיסי דביט עשוי להביא לחיסכון בעלויות לעסקים של כ-450 מיליון ש"ח בשנה.¹⁸
- **חסכון בעלויות לצרכנים** – כפי שהוצג לעיל, שיעורי עמלת החזקת כרטיסי הדביט נעים בין 4.8-9.9 ש"ח לחודש בין הבנקים השונים. שיעורי עמלת החזקת כרטיסי אשראי גבוהים יותר ועומדים על כ-12.9 ש"ח לחודש לכרטיס הזול ביותר.¹⁹ בנוסף לעלות החזקת הכרטיס, חלק מן החיסכון בעלויות לעסקים, כתוצאה משימוש בכרטיסי דביט, ייתכן ויתגלגל אף לצרכנים שיבחרו לשלם בחיוב מיידי, וכך יוכלו הצרכנים ליהנות מחיסכון נוסף כתוצאה משימוש בכרטיסי דביט.
- **התנהלות צרכנית חכמה** – כרטיסי הדביט עשויים לעזור לצרכן לנהל בצורה חכמה את הוצאותיו, שכן החיוב נעשה אל מול חשבון העו"ש, וכך הצרכן יכול לעקוב בצורה טובה יותר אחר הוצאותיו השוטפות אל מול היתרה בחשבון ולהימנע מלהגיע למצב של משיכת יתר בחשבון.²⁰
- **תחליף לשימוש במזומן** - לפי חוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018, שנכנס לתוקף ב-1 בינואר 2019, הוגבל הסכום המרבי לעסקאות מזומן ל-11 אלף ש"ח. בעקבות כך, נוצר צורך ביצירת אמצעי תשלום חלופיים

¹⁶ דניאל חחיאשילי, ראש האגף לטכנולוגיה וחדשנות בביקוח על הבנקים, שיחה, 24 בדצמבר 2018.
¹⁷ ישראלה מני, איגוד לשכות המסחר, שיחת טלפון, 14 בינואר 2019.

¹⁸ רשות ההגבלים העסקיים, הגברת היעילות והתחרות בתחום כרטיסי החיוב, 8 בספטמבר 2014.

¹⁹ בנק ישראל, תעריפוני העמלות בבנקים ובחברות כרטיסי האשראי, כניסה ב-24 בינואר 2019.

²⁰ רשות ההגבלים העסקיים, הגברת היעילות והתחרות בתחום כרטיסי החיוב, 8 בספטמבר 2014; רן מלמד, עמותת "ידיד", שיחת טלפון, 13 בינואר 2018.

למזומן.²¹ שימוש בכרטיסי דביט, מפחית את עלות משיכת המזומן לצרכן, מאפשר אמצעי תשלום נוספים, במיוחד בעסקאות הנעשות באינטרנט שבהן לא ניתן לשלם במזומן, וכן מאפשר להפחית את הסיכון בהחזקת סכומי כסף גדולים במזומן. בנוסף, תשלום הנעשה בעסקאות אלקטרוניות מאפשר מעקב אחריהן, בניגוד לעסקאות במזומן, וכך ניתן לצמצם את היקף ה"כלכלה השחורה" בישראל.²²

חסרונות:

- **עלויות לבתי העסק ולצרכנים** - כאשר בוחנים את השימוש בכרטיסי דביט אל מול תשלום במזומן, יש לשים לב כי ישנן עלויות נוספות הקיימות בשימוש בכרטיסי דביט. כפי שהוצג לעיל, עבור הצרכנים, החזקת כרטיס דביט כרוכה בעמלת החזקת כרטיס חודשית אך יש לציין, כי גם משיכת מזומן כרוכה בתשלום עמלות שונות. עבור בתי העסק – בניגוד לקבלת תשלום מזומן, בקבלת תשלום בכרטיס דביט ישנו תשלום עמלת סליקה כוללת. אולם, כפי שנאמר לעיל, ישנו חסכון בעלויות של החזקת מזומן. כמו כן, יש לבחון האם נדרשת מבתי העסק השקעה טכנולוגית נוספת עבור קבלת תשלומים בחיוב מיידי.²³
- **משיכת יתר בחשבון העו"ש** – שימוש בכרטיסי חיוב נדחה, מאפשר לצרכן לדחות את חיוב חשבון העו"ש שלו לתאריך מסוים בחודש (לאחר תאריך קבלת המשכורת), וכך הוא יכול לשמור על יתרה חיובית בחשבונו על מנת שלא להגיע למצב של משיכת יתר. לפי סקר ארוך-טווח של הלמ"ס, כ-54% ממשקי הבית שבבעלותם חשבון בנק, היו במצב של משיכת יתר בחשבונם, לפחות במשך חודש אחד במהלך שנת 2013. כמו כן, כ-20% ממשקי הבית שברשותם כרטיס אשראי, דחו את מועד התשלום על קנייה שביצעו וכ-79% ביצעו קנייה בפריסת תשלומים ללא ריבית.²⁴ ממצאי הסקר עולה כי יותר ממחצית ממשקי הבית עושים שימוש במסגרת האשראי בחשבונם, וכי רבים מבעלי כרטיסי האשראי עושים שימוש באפשרות של דחיית מועד תשלום ופריסת קנייה לתשלומים. קיים חשש, כי שימוש גובר בכרטיסי דביט, יגביר את השימוש במשיכת יתר בחשבון העו"ש וכן את מספר הימים בחודש, שבהם הצרכן יימצא במצב של יתרה שלילית בחשבונו.²⁵ בנושא זה, עלתה הצעה כי בנק ישראל לא יאפשר לבנקים לשווק כרטיסי דביט למי שנמצא במצב תמידי של משיכת יתר בחשבונו.²⁶ בנוסף, יש לתת את הדעת על האופן שבו הבנק יודיע לצרכן על מצב יתרת החשבון שלו לאחר כל חיוב מיידי שיעשה בחשבונו, על מנת שיוכל לשים לב כי הוא אינו מגיע למצב של שימוש במשיכת יתר.
- **תחרות בין הבנקים לחברות כרטיסי האשראי** - לפי החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, מופרדות שתי חברות כרטיסי האשראי הגדולות מהבנקים (ויזה מבנק לאומי וישראכרט מבנק הפועלים), במטרה לצמצם את הריכוזיות במערכת הבנקאית ולהקטין את כוחם של הבנקים בשוק כרטיסי האשראי.²⁷ בעקבות כך, קיים חשש כי הגברת השימוש בכרטיסי דביט על-ידי הבנקים, על חשבון שימוש בכרטיסי אשראי, יגביר את כוחם של הבנקים בשוק כרטיסי החיוב וימנע יצירת תחרות אמיתית בשוק כרטיסי החיוב בישראל והתפתחות של חברות כרטיסי האשראי העצמאיות.²⁸ יחד עם זאת, לפי נציג פורום חברות כרטיסי אשראי, החברות אינן דואגות מהגברת השימוש

²¹ להרחבה: נעם בוטוש, [היערכות לקראת יישום החוק לצמצום השימוש במזומן, התשע"ח-2018](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 בדצמבר 2018.

²² רשות ההגבלים העסקיים, [הגברת היעילות והתחרות בתחום כרטיסי החיוב](#), 8 בספטמבר 2014.

²³ ישראלה מני, איגוד לשכות המסחר, שיחת טלפון, 14 בינואר 2019.

²⁴ למ"ס, [בעלות על נכסים פיזיים של משקי בית - ממצאים ראשוניים מתוך סקר ארוך טווח 2013](#), 25 בינואר 2015.

²⁵ בנק ישראל, [המלצות לעניין הגברת התחרות בתחום כרטיסי החיוב](#), פברואר 2015; גיל ברגפרוינד, המועצה הישראלית לצרכנות, שיחת טלפון, 8 בינואר 2019.

²⁶ גיל ברגפרוינד, המועצה הישראלית לצרכנות, שיחת טלפון, 8 בינואר 2019.

²⁷ דברי ההסבר להצעת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ו-2016; להרחבה: איתמר מילארד, [תיאור שוק כרטיסי האשראי וניתוח הממשקים בין חברות כרטיסי האשראי לבנקים](#), 2 בפברואר 2014.

²⁸ פרוטוקול מס' 12, ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים, [בחינת התנהלות רשות ההגבלים העסקיים בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים](#), 2 בדצמבר 2018.

בכרטיסי דביט, הרווחים כיום של הבנקים מכרטיסי דביט הינם זניחים, ולכן כרטיסי הדביט אינם מהווים תחרות אמיתית אל מול כרטיסי האשראי.²⁹

- **הפסקת ביצוע של פעולת תשלום** – על-פי **חוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019**, ניתן לבצע הפסקת פעולת תשלום בגין אי אספקת הנכס או השירות או בשל מצב חדלות פירעון של המוכר. הפסקת פעולת תשלום יכולה להתבצע כל עוד בית העסק לא קיבל את התשלום עבור העסקה. במצב של תשלום בחיוב נדחה, ניתנת לצרכן הגנה רחבה יותר של אפשרות ביטול התשלום, שכן התשלום עבור העסקה עובר לבית העסק לאחר זמן ולא באופן מיידי. כמו כן, ישנה אפשרות של פריסת החיוב למספר תשלומים נדחים, שכל עוד לא הועברו לבית העסק, ניתן לבטלם. כאשר התשלום נעשה בכרטיס דביט, בית העסק מקבל את התשלום תוך 3 ימי עסקים, ובכך מתקצר משמעותית הזמן שבו הצרכן יכול לבטל את פעולת התשלום.

²⁹ עו"ד רונן סולומון, פורום חברות כרטיסי האשראי, שיחת טלפון, 14 בינואר 2018.

